

I. Kupující, jenž koupil věc od prodávajícího a současně s ním písemně uzavřel dohodu o výhradě vlastnického práva podle § 445 obchodního zákoníku, podle níž nabude vlastnického práva k této věci až po úplném zaplacení kupní ceny, je oprávněn před úplným zaplacením kupní ceny (nebylo-li v dohodě o výhradě vlastnictví ujednáno něco jiného) s věcí nakládat, nikoli však jako vlastník. Rozsah oprávnění kupujícího nakládat před úplným zaplacením kupní ceny věci s předmětem kupní smlouvy je dán uzavřenou smlouvou s vlastníkem věci (prodávajícím). Tato dohoda (na rozdíl od dohody o výhradě vlastnického práva podle § 445 obchodního zákoníku) může být i ústní, popřípadě konkludentní. Obsah této dohody je nutno vždy v trestním řízení náležitě zjistit.

II. Pokud v této době kupující s věcí nakládá v rozporu s uzavřenou smlouvou způsobem, který přísluší toliko vlastníku, dopouští se po formální stránce trestného činu zpronevěry podle § 248 trestního zákona, způsobí-li tímto jednáním prodávajícímu alespoň škodu nikoli nepatrnou.

III. Kupující je oprávněn před úplným zaplacením kupní ceny věci, zakoupené od prodávajícího s výhradou vlastnictví podle § 445 obchodního zákoníku, věc zcizit, popřípadě zpracovat a jako nově vzniklou věc prodat, pokud toto oprávnění pro něj vyplývá z uzavřené smlouvy s prodávajícím, ať už sjednané písemně, ústně či konkludentně¹. Pokud však kupující nedodrží při prodeji takové věci před úplným zaplacením její kupní ceny prodávajícímu všechny podmínky této smlouvy uzavřené s prodávajícím a nezplatí řádně a včas (ve sjednané lhůtě) její kupní cenu prodávajícímu, může se i zde dopustit trestného činu zpronevěry podle § 248 trestního zákona. Podle zjištěných okolností v konkrétním případě bude nutno posoudit, zda jde o zpronevěru samotné věci či o zpronevěru peněžní částky, již kupující při jejím prodeji utržil, a to do výše nákupní ceny věci, již prodávajícímu nezaplatil.

Krajské státní zastupitelství v Ústí nad Labem požádalo Nejvyšší státní zastupitelství o vydání výkladového stanoviska, řešícího sporné případy porušení závazků mezi podnikatelskými subjekty, u nichž kupující převzal od prodávajícího věc, snadno podléhající zkáze a mající tedy jen omezenou lhůtu trvanlivosti (typicky některé druhy potravinářského zboží) za účelem dalšího jejího prodeje, přičemž byla mezi oběma účastníky sjednána ve smyslu ustanovení § 445 obchodního zákona výhrada přechodu vlastnického práva k věci z prodávajícího na kupujícího do zaplacení kupní ceny. Tuto výhradu vlastnictví však kupující nerespektoval a před zaplacením kupní ceny věc prodal, aniž by později prodávajícímu kupní cenu zaplatil. Krajské státní zastupitelství v Ústí nad Labem upozornilo na rozdílnou praxi při posuzování takového jednání. Některé orgány činné v trestním řízení totiž tyto případy nepovažují za trestný čin a trestní oznámení odkládají podle § 159 odst. 1 věty první tr. ř. s poukazem na to, že jde o nevypořádané vztahy mezi

¹Pokud např. prodávající alespoň musel předpokládat s ohledem na povahu zboží, okolností, za nichž k prodeji věci došlo či skutečnosti, vztahující se k osobě kupujícího, jež mu byly v době uzavření smlouvy o prodeji věci s výhradou vlastnictví známy, že věc, již kupujícímu prodává, je určena k dalšímu prodeji či zpracování a prodeji.

podnikatelskými subjekty. Jiné orgány činné v trestním řízení však považují takové jednání za trestný čin zpronevěry podle § 248 tr. zák., neboť za rozhodující pokládají tu skutečnost, že kupující nenabyl k věci, které se dluh týká, vlastnické právo a přitom s ní nakládat jako by vlastníkem byl (věc zcizil). Vyslovilo pochybnost i o tom, zda smluvně potvrzená výhrada vlastnictví v těchto případech neodporuje zákonu a nečiní kupní smlouvu - byť zčásti - neplatnou, neboť striktní aplikace výhrady vlastnictví zde odporuje předmětu koupě a prodeje (zejména v těch případech, kde předmětem smluv je potravinářské zboží, které má krátkodobé záruční lhůty a které záhy podléhá zkáze).

Nejvyšší státní zastupitelství vyžádalo od nižších státních zastupitelství rozhodnutí z konkrétních trestních věcí této povahy a vyžádalo k dané problematice stanoviska netrestního odboru Nejvyššího státního zastupitelství a obou vrchních státních zastupitelství (v Praze a v Olomouci). Obecná shoda panuje v tom, že jednání kupujícího, jenž uzavírá smlouvu, doplněnou o ujednání o výhradě vlastnického práva podle § 445 obchodního zákona, s vědomím, že na zaplacení kupní ceny zboží nemá a mít ani nebude, lze zpravidla posuzovat jako podezření z trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. V dalším se však názory na posouzení takového jednání liší. Je proto třeba vycházet zejména z těchto úvah:

Výhrada vlastnického práva podle § 445 obch. zák. je vedlejší ujednání kupní smlouvy, kterým si smluvní strany písemně sjednávají, že vlastnické právo přejde na kupujícího až po zaplacení kupní ceny a že až do úplného zaplacení kupní ceny zůstává prodávající vlastníkem předmětu kupní smlouvy, i když jej kupujícímu předal. Výhrada vlastnického práva je (podle převládajícího právního názoru) odkládací podmínkou, na jejímž splnění závisí, zda nastanou právní následky úkonu (§ 36 odst. 2 obč. zák.). Její sjednání při kupní smlouvě o prodeji zboží je vedle ustanovení obchodního zákoníku o zajištění závazku (§ 297 a násl.) účinným právním prostředkem, neboť prodávajícímu umožňuje:

- zajistit si splacení kupní ceny,
- požadovat vrácení prodané věci, dostane-li se kupující do prodlení se splacením kupní ceny a vzniknou-li pochybnosti o schopnosti kupujícího zaplatit kupní cenu, zabránit prodeji věci kupujícímu odevzdané, ale nezaplacené, je-li nařízen výkon rozhodnutí prodejem nezaplacené věci; domáhat se vyloučení této věci ze soupisu konkursní podstaty, je-li prohlášen konkurs na majetek kupujícího. Ujednání o výhradě vlastnického práva zavazuje jen účastníky tohoto ujednání a nezabývá třetí osoby možnosti nabýt vlastnictví zboží i od nevlastníka, pokud nabyvatelé byli v dobré víře (srov. § 446 obch. zák.).

Do doby, než je zaplacená celá kupní cena, je vlastníkem věci prodávající - má práva vlastníka ve smyslu § 123 a násl. obč. zákoníku, včetně práva na ochranu proti tomu, kdo do jeho vlastnického práva neoprávněně zasahuje (§ 126 obč. zák.). Omezit vlastníka v nakládání s předmětem jeho vlastnictví lze pouze na základě zákona (čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, § 123 obč. zák.). Pro kupujícího je věc, která mu byla vlastníkem předána na základě smlouvy uzavřené s výhradou vlastnictví dle § 445 obch. zák. věcí cizí, která mu byla prodávajícím až do úplného zaplacení její kupní ceny pouze svěřena; může tedy s věcí disponovat jen se souhlasem vlastníka a v mezích jím projevené vůle. Rozhodující pro posouzení rozsahu těchto oprávnění bude tedy obsah projevené vůle obou účastníků při uzavření smlouvy o prodeji věci s výhradou vlastnictví, přičemž tato dohoda (na rozdíl od sjednané výhrady vlastnictví, jejíž platnost je podmíněna písemnou formou) může být i ústní, popřípadě konkludentní. Při posuzování projevu vůle účastníků tohoto právního vztahu je třeba vycházet z ustanovení § 266

obchodního zákoníku, které má přednost před pravidly o právních úkonech, obsaženými v hlavě čtvrté občanského zákoníku (§ 34 obč. zák.).

Východiska pro řešení tohoto problému z hlediska trestněprávního lze nalézt již v prvorepublikové judikatuře, která se stejnou problematikou zabývala v celé řadě konkrétních trestních věcí a přitom procházela postupným vývojem, při němž se už tehdy objevovaly v podstatě veškeré dnes vyslovované názory a úvahy.

Tak tehdy praxe dospěla k názoru, podle něhož není podstatným z hlediska posouzení tohoto jednání jako trestného činu zpronevěry tolik to, jak naložil kupující s věcí, již koupil s výhradou vlastnictví jako spíš to, jakým způsobem dostal svému závazku zaplatit kupní cenu věci. Nakonec se praxe ustálila na názoru, že - jde-li vůbec o zpronevěru - jde v takovém případě buď o zpronevěru samotné věci, již koupil kupující s výhradou vlastnictví, či o zpronevěru získaného výtěžku z jím následně uskutečněného prodeje v rozsahu, nepřevyšujícím kupní cenu věci, již měl prodávajícímu zaplatit (viz např. rozhodnutí č. 2085 z 12. 9. 1925 sp. zn. Zm II 153/25).

Již podle tehdejší praxe bylo nutno brát zřetel na skutečný obsah celého ujednání, nikoli jen na výslovné znění výhrady (viz např. rozhodnutí č. 3206 ze dne 11. 6. 1928 sp. zn. Zm II 479/27).

Převládá též názor, že lze sjednat výhradu vlastnictví aniž záleží na povaze věci či na tom, zda má být dále prodávána (viz např. rozhodnutí č. 4142 ze dne 15.4.1931 sp. zn. Zm II 184/30).

Veškeré do té doby uveřejněné právní názory na uvedenou problematiku shrnulo rozhodnutí č. 5274 ze dne 12.4.1935 sp. zn. Zm I 269/35, které je připojeno v příloze tohoto stanoviska.

K bodům I. – III.

Tam, kde bude prokázáno, že kupující vylákal na prodávajícím zboží s vědomím, že na jeho zaplacení nemá ani mít nebude, půjde zpravidla o podezření z trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. V tomto případě je ovšem lhostejno, zda jde o kupní smlouvu, doplněnou písemným ujednáním o výhradě vlastnictví podle § 445 obch. zákoníku, či nikoli.

Zásadně lze výhradu přechodu vlastnického práva sjednat při prodeji jakéhokoli druhu zboží. Skutečnost, že dohoda o výhradě vlastnického práva k věci podle § 445 obch. zákona byla sjednána mezi prodávajícím a kupujícím při prodeji zboží, určeného k rychlé (okamžité) spotřebě, není sama o sobě pro trestněprávní posouzení věci rozhodující.

Je-li kupní smlouva mezi prodávajícím a kupujícím uzavřena s touto výhradou, je sice kupující oprávněn s věcí nakládat i v době do jejího úplného zaplacení, avšak nikoli jako vlastník, neboť vlastnické právo k věci nadále náleží prodávajícímu a na kupujícího zásadně přechází až po splnění ujednané odkládací podmínky - úplném zaplacení kupní ceny (nebylo-li v dohodě o výhradě vlastnictví sjednáno něco jiného - viz § 445 obch. zák.).

Pro posouzení všech sporných případů, u nichž nedodrží kupující sjednané omezení a naloží s věcí jako by byl vlastník ještě předtím, než zaplatí prodávajícímu kupní cenu (tedy než na něj přejde vlastnické právo k věci), je nutno velmi podrobně a pečlivě objasnit obsah ujednání mezi prodávajícím a kupujícím a to nejen co do obsahu písemně dohodnuté výhrady vlastnictví podle § 445 obch. zák., ale zejména co do obsahu projevu vůle obou účastníků - kupujícího a prodávajícího - kteří uzavřeli smlouvu o koupi takové věci, přičemž volný projev se může stát platně nejen písemnou či ústní formou ale i konkludentně. Proto je nutno zkoumat i to, které

skutečnosti musely být prodávajícímu známy o okolnostech prodeje věci i o samotné osobě kupujícího, neboť i z toho nutno dovozovat, jaká byla skutečně (byť i jen konkludentně - např. při vlastní tradici, tedy předání zboží kupujícímu) - projevená vůle prodávajícího a jaké jsou meze oprávnění kupujícího se zbožím nakládat, i když vedle (jako vedlejší ujednání) dál ještě stála dohoda o výhradě vlastnictví podle § 445 obch. zákoníku. Pro hodnocení této otázky, která je více otázkou právní než skutkovou, bude nutno přihlídnout i k vykládacím pravidlům, uvedeným v ustanovení § 266 obch. zák.

Nakládá-li kupující jako vlastník s věcí v době, kdy ještě na něj nepřešlo vlastnické právo k věci neboť nezaplatil prodávajícímu její kupní cenu, je třeba lišit v zásadě tyto případy:

I.

Kupující nakládá s věcí v rozporu se smluvním ujednáním, uzavřeným s prodávajícím při koupi věci, vyloženém podle pravidel, naznačených v úvodu tohoto shrnutí, aniž zaplatí kupní cenu prodávajícímu před vlastním prodejem věci. Věc tedy zcizí (prodá), pak však kupní cenu (např. právě z peněz, utržených prodejem věci) řádně a včas (tj. ještě v dohodnuté lhůtě splatnosti) prodávajícímu zaplatí. V tomto případě by nebylo zřejmě možno považovat takové jednání za trestné, a to pro nedostatek materiální stránky trestného činu. Při velmi přísném posouzení by se dalo jistě uvažovat i zde o trestném činu zpronevěry podle § 248 tr. zák., v tomto konkrétním případě však byl naplněn hlavní účel institutu výhrady vlastnictví podle ustanovení § 445 obch. zákoníku - prodávajícímu se dostalo řádného a včasného zaplacení kupní ceny věci - a proto postih pro trestný čin zpronevěry (a ani žádný jiný trestný čin) by v zásadě nepřicházel v úvahu.

II.

Kupující nakládá s věcí v rozporu se smluvním ujednáním s prodávajícím, vyloženém podle pravidel, naznačených v úvodu, aniž zaplatí kupní cenu prodávajícímu, tedy věc zcizí (prodá) avšak kupní cenu (a to ani z peněz, utržených prodejem věci) prodávajícímu ve sjednané době nezaplatí. Pak - protože není vlastníkem věci a nemá jeho právo - se dopouští po formální stránce trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák., pokud tímto jednáním způsobí prodávajícímu alespoň škodu nikoli nepatrnou.

III.

Kupující nakládá s věcí v souladu se smluvním ujednáním s prodávajícím, vyloženém podle pravidel, naznačených v úvodu tohoto shrnutí, aniž do té doby zaplatil kupní cenu prodávajícímu, tedy věc zcizí (prodá). Kupní cenu (a to ani z peněz, utržených prodejem věci) prodávajícímu však řádně a včas (to jest ve lhůtě splatnosti) nezaplatí. V tomto případě je situace složitější. Nutno pečlivě zkoumat, jaký rozsah oprávnění vlastně podle ujednání obou stran v tomto případě kupujícímu náležel. Pokud skutečně bude možno dovodit postupy, naznačenými v úvodu tohoto shrnutí, že kupující jednal při prodeji věci v souladu - s byť konkludentně - projevenou vůlí prodávajícího jako vlastníka věci (tedy např. prodávající věděl, že věc prodává a odevzdává kupujícímu, jenž je podnikatelem, podnikajícím v oboru koupě a dalšího prodeje zboží, z obchodních vztahů s ním mu bylo známo, že jeho zboží kupující obratem prodává, jde popřípadě i o zboží podléhající rychlé zkáze jako je zejména některé zboží potravinářské), nejednalo by se zpravidla o zpronevěru svěřené věci, neboť dispozice s ní se nevymykala rozsahu svěřeni (nevymykala se smluvnímu ujednání, projevenému účastníky smlouvy třeba jen konkludentně, vedle existující výhrady vlastnictví). Pokud by ovšem kupující nezaplatil prodávajícímu kupní cenu věci řádně a včas, bylo by možno posoudit i toto jednání kupujícího jako

restný čin zpronevěry podle § 248 tr. zák. (za splnění dalších zákonných podmínek). Šlo by však o zpronevěru dosaženého výtěžku za zcizení této věci, který kupující utřil, a to až do výše částky, představované nezaplacenou nákupní cenou věci prodávajícímu. Tento výtěžek by totiž nastoupil ve smyslu výhrady vlastnictví na místo původního zboží a stal by se pro kupujícího věcí svěřenou.

Byl-li by podle naznačených závěrů shledán v jednání kupujícího po formální stránce restný čin zpronevěry podle § 248 tr. zák., je nutno ještě vždy zkoumat i materiální stránku restného činu. To nejen pro obecný požadavek ustanovení § 3 odst. 2, 4 restního zákona (popř. § 75), ale také proto, že v těchto případech jde o porušení obchodního závazkového vztahu mezi podnikatelskými subjekty, u nichž v principu je restní represe toliko subsidiárním prostředkem vynucování plnění právních povinností. Přitom nelze pominout, že existují i další formy a způsoby, jak toto porušení právních povinností (kromě případného institutu odstoupení od smlouvy a domáhání se vrácení věci, popř. náhrady škody) sankcionovat ještě jinými prostředky než jen prostředky práva restního (typicky smluvní pokutou, která je zde zřejmě spíše pravidelně sjednávána).

Příloha k výkladovému stanovisku č. 29/2000 Sb. v. s. NSZ

č. 5274

Zpronevěra věcí prodaných s výhradou práva vlastnického.

Výhrada práva vlastnického je přípustná i při prodeji věcí k dalšímu zcizení nebo ke zpracování a zcizení ve zpracované formě.

Jest zkoumati, zda směl kupující po vůli svěřitelově v takových případech zpracovati a zciziti věc až po zaplacení kupní ceny či již před tím.

Na místo dále prodaného zboží nastoupí v posléze uvedených případech peníze za zboží skutečně utržené, pokud nepřevyšují cenu kupní, aniž třeba výslovného ujednání v tomto smyslu.

(Rozh. ze dne 12. dubna 1935, Zm I 269/35)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl zmateční stížnosti obžalovaného do rozsudku krajského soudu v Mladé Boleslavi ze dne 6. února 1935, jímž byl stěžovatel uznán vinným zločinem zpronevěry podle § 183 tr. z., zrušil napadený rozsudek jako zmatečný, vrátil věc nalézacímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl, a odkázal na toto rozhodnutí odvolání obžalovaného.

D ů v o d y

Zmateční stížnosti, dovolávající se důvodů zmatečnosti podle § 281, čís. 5, 9 a) tr. ř., nelze upřítí oprávnění.

Obžalovanému se klade za vinu, že za sebou zadržel a přivlastnil si rohovinu, dodanou mu s výhradou vlastnictví. Nalézací soud vylučuje, že obžalovanému byla tato rohovina dodána za účelem zpracování a dalšího zcizení, stížnost to napadá a otázka má, jak bude ještě dovedeno, pro rozhodnutí věci význam. Nutno se proto především zabývatí otázkou, je-li vůbec výhrada práva vlastnického na věcech určených ke zpracování nebo k dalšímu prodeji, ať ve formě nezpracované nebo zpracované, možná, pokud se týče jaký význam má taková úmluva s hlediska restně-právního.

Nejvyšší soud jako soud zrušovací stojí zásadně na stanovisku, že výhrada práva vlastnického je přípustná jak na zboží prodaném za účelem dalšího zcizení, tak i na zboží určeném k dalšímu zpracování (srov. rozh. čís. 1925, 2085, 2477, 2532, 2607, 3489 sb. n. s.), aniž rozlišuje, zda jde o věci spotřebitelné podle § 301 obč. zák., či nikoliv. Zásadu tuto vyslovila i četná rozhodnutí nejvyššího soudu ve věcech civilních (srov. rozh. čís. 5391, 6418, 7241 sb. n. s. civ.), ač jinak jejich další stanovisko, pokud, posuzující věc výhradně s hlediska práva občanského, zastávají co do účinku a doby trvání výhrady práva vlastnického názor odchylný a prodávateli nepříznivější, a to, že výhrada práva vlastnického u věcí určených k prodeji neb zpracování trvá jen do doby prodeje nebo zpracování, nelze uznati za směrodatné pro posouzení právní otázky, jaké účinky má výhrada práva vlastnického s hlediska zákonů trestních.

Je ovšem připomenouti, že nejvyšší soud jako soud zrušovací při rozhodování v trestních věcech podle práva platného v zemi Slovenské a Podkarpatské (srov. rozh. čís. 4358, 4442 sb. n. s.) vyslovil názor, že výhrada práva vlastnického při prodeji zboží určeného k dalšímu zcizení nebo zpracování je právně bezúčinná. Rozhodnutí čís. 4358 poukazovalo zejména k tomu, že, pokud se výhrada týkala věci vyrobené z materiálu prodaného s výhradou vlastnictví, přičila by se výhrada pojmům občanského práva o nabytí vlastnictví, poněvadž věc, která v době uzavření smlouvy ještě neexistovala, nemohla se již tehdy státi vlastnictvím poškozeného, nehledíc ani k tomu, že nebylo tu ani později právního způsobu nabytí vlastnictví (odevzdání držby poškozenému výrobcem jako vlastníkem nové věci, odlišné od dřívějšího materiálu). Nemohl prý si tedy poškozený platně předem vyhradit neexistující ještě vlastnické právo na věc, která teprve později měla býti vyrobena jako věc nová. Ještě dále jde rozh. čís. 4442, kde se - nehledíc vůbec ke zpracování - vyslovuje, že výhrada práva vlastnického je, bylo-li zboží koupeno za účelem dalšího prodeje, bez právního významu, poněvadž prý znemožňuje účel, pro nějž kupec zboží koupil, totiž jeho další prodej. Jen smluvením poměru komisionářského doznala by věc jiného právního dosahu.

Avšak příkloniv se tu ke zmíněné již judikatuře nejvyššího soudu ve věcech civilních, vyslovil nejvyšší soud jako soud zrušovací i s hlediska práva trestního platného na území českém a moravskoslezském v rozh. čís. 5065 sb. n. s., že výhrada vlastnického práva je sice přípustná i při věcech určených ke zpracování, že však zpracováním těchto věcí stává se tato výhrada bezúčinnou, poněvadž v době výhrady věci ty v nové formě ještě neexistovaly. Mimo případ zpracování záležitosti podle uvedeného rozhodnutí na tom, zda bylo výslovně ujednáno, že peníze stržené za věc prodanou pachateli s výhradou práva vlastnického mají nastoupiti na místo zmíněné věci a nutno-li proto peníze takto stržené pokládati za věci pachateli svěřené.

Při řešení otázky, o níž jde, dlužno především vycházeti ze stanoviska, že strany mají a musejí míti právo upravit si vzájemný poměr, zakládající se na kupní smlouvě, podle své potřeby, pokud tím ovšem neporušují velící a nezměnitelná ustanovení zákona. Nelze-li upřít stranám právo ujednati platební podmínky, stanoviti dobu přechodu nebezpečí a podmínky rizika dopravy a i event. právo vrátiti zboží, je tím méně odůvodněno nepřiznati stranám právo, aby si ujednaly, že zboží prodané na úvěr zůstává vlastnicím prodatelovým až do úplného zaplacení. Výhrada práva vlastnického (*pactum reservati dominii*) neodporuje podstatě kupní smlouvy (§ 1066 a násl. obč. zák.) a vyhrazené vlastnické právo zaniká teprve splněním povinnosti kupitelovy, tj. zaplacením kupní ceny; neboť zboží, prodané na úvěr s výhradou práva vlastnického, je kupiteli až do tohoto okamžiku (t. j. do zaplacení kupní ceny) jen svěřeno (srov. Altmann: Komentář k tr. zákonu I. díl, str. 489,

Lammasch-Ritter str. 391 a rozh. čís. 1204, 1287, 1925, 3014 sb. n. s. a j. a víd. nej. s. čís. 1716, 2331, 3046, 4135).

Byla-li výhrada vlastnického práva ujednána u zboží určeného k dalšímu prodeji, nebrání zmíněná výhrada tomuto prodeji, jen když tato dispozice se zbožím je v souhlase s vůlí svěřitele, ať již výslovně nebo vzhledem ke druhu a určení zboží a zaměstnání kupitelovu mlčky projevenou. Je proto v takovém případě kupující oprávněn zboží dále prodati, aniž se již tím dopustí zpronevěry. Jedná naopak v mezích vůle svěřitelovy a podle jeho intencí, ať již výslovně nebo mlčky projevených. Věc má se stejně jako u zboží daného do komise, kde komitent rovněž zůstává vlastníkem zboží. I v případech, o nichž byla řeč, prodává ten, jemuž byla věc, určená k dalšímu zcizení, prodána s výhradou práva vlastnického, věc z vůle svěřitele a tím na jeho účet. To není vyloučeno tím, že jen obchodní zákon upravuje zvláště v čl. 360 - 378 komisionářský obchod; vždyť tento obchod liší se od případů, o nichž je řeč, již v podstatě tím, že komisionář jedná z určitého, zákonem přesně kvalifikovaného příkazu komitentova, kdežto v případech, kde bylo zboží, určené k dalšímu zcizení, prodáno s výhradou vlastnictví, je kupující jen o p r á v n ě n k dalšímu zcizení zboží, a to oprávněn z vůle a rozhodnutí prodatelova. Právě úprava komisionářského obchodu dokazuje, že není právně nemožná konstrukce, aby ten, jemuž věc byla prodána s výhradou práva vlastnického, byl oprávněn k dalšímu prodeji věci v mezích vůle svěřitelovy, jenže na takový případ nedopadají zvláštní ustanovení obchodního zákona o komisionářském obchodě. Jinak však nutno tvrditi, že jako je komisionáři zboží svěřeno za tím účelem, aby je na účet komitentův prodal, tak je v případech, o nichž je zde řeč, věc kupujícímu svěřena aspoň s o p r á v n ě n í m , aby ji dále zcizil.

Dostaneme se k těmž výsledku ještě jinou úvahou. Byla-li věc, k dalšímu zcizení neurčená, prodána s výhradou vlastnického práva, nemůže býti pochybné, že věc je kupujícímu svěřena a že kupující může jí sice (v mezích vůle svěřitelovy) užívati, nikoli však prodati. Avšak ani v případě, kdyby podatel dodatečně kupujícího zmocnil, aby věc prodal a výtěžek jemu vydal, nelze zajisté tvrditi, že by se tím prodatel vzdal práva vlastnického. Bylo již v rozhodnutí čís. 3410 sb. n. s. vysloveno, že v pouhém svolení prodatele ku prodeji věci, k níž si při prodeji vyhradil vlastnictví až do úplného zaplacení kupní ceny, nelze shledati vzdání se práva vlastnického, pokud se týče skutečnost, kterou výhrada vlastnictví pominula. Je-li tomu tak, nelze nahlédnouti, proč by nemělo býti přístupné, aby si prodatel při prodeji věci nejen vyhradil vlastnické právo, ale zároveň též oprávnil kupujícího, aby věc dále zcizil.

Podle toho, co uvedeno, bude ovšem v takových případech vždy nutno přesně zkoumati, zda dotčená úmluva neb aspoň poznatelně projevená vůle svěřitelova směřovala k tomu, aby kupující věc, určenou k dalšímu zcizení a prodanou s výhradou vlastnictví, směl zciziti až po splnění podmínek, za nichž výhrada vlastnického práva měla zaniknouti, totiž zpravidla až po zaplacení kupní ceny, či zda vůle svěřitelova výslovně projevená neb aspoň mlčky předpokládaná, a to nanejvýš vzhledem k druhu a účelu zboží a zaměstnání, pokud se týče povolání kupitelova, směřovala k tomu, aby kupující mohl tak činiti již předtím.

Nemá-li ovšem v posléze uvedených případech výhrada vlastnického práva býti bezúčelnou, ba nesmyslnou, musí vůle stran směřovati i k tomu, aby v takovýchto případech nastoupily na místo dále prodaného zboží peníze za zboží utržené, pokud nepřevyšují cenu kupní, aniž by bylo třeba výslovného ujednání v tom smyslu, neboť nastoupení utržené částky na místo zboží je jen nezbytným důsledkem nahoře vyslovené zásady, že výhrada práva vlastnického na zboží prodaném na úvěr a určeném k dalšímu zcizení nebrání takové dispozici se zbožím,

jen když aspoň předpokládaná vůle stran tomu neodporuje (srov. rozh. čís. 2704 sb. n. s.).

Jen tento názor odpovídá i zájmu stran a účelu výhrady vlastnictví, která zásadně má chrániti jednak zboží před zásahem třetích osob, jednak prodávajícího před případnou nepoctivostí kupitelovou, nemá však znemožniti, aby kupující, kde je mu to povoleno, prodejem takového zboží získal si prostředky k zaplacení kupní ceny a tím ku splnění svého závazku plynoucího z úvěrového obchodu. Vyslovil proto již nejvyšší soud jako soud zrušovací v rozh. čís. 2085 sb. n. s., že při prodeji věci s výhradou vlastnického práva pro prodatele až do úplného zaplacení kupní ceny má prodávající, nebylo-li smluveno jinak, právní i hospodářský zájem na tom, by se mu zavčas dostalo smluvené kupní ceny, že mu tedy v případě, stalo-li se tak, způsob, jímž kupitel naložil s věcí prodanou mu s onou výhradou, zůstává lhostejným.

Předmětem zpronevěry jsou tedy v takových případech peníze za prodané zboží skutečně utržené, pokud nepřevyšují kupní cenu, a nikoli zboží jako takové. Tomu není na závalu ani okolnost, že výtěžek v době úmluvy ještě tu nebyl; můžeť se svěřením vztahovati bez pochyby též na předmět, který podle úmluvy nastoupí na místo svěřeného zboží, jak jest ostatně v případech komise všeobecně uznáváno. Jest ovšem ještě zkoumati, zda se na tom, co bylo právě dovedeno, s hlediska trestněprávního něco změní tím, že věc - prodaná s výhradou práva vlastnického - podle úmluvy stran neb aspoň podle vůle svěřitelovy poznatelně projevené, pokud se týče mlčky předpokládané, měla neb aspoň směla býti kupitelem zpracována a pak ve zpracované formě zcizena. Ani zde nebrání nic tomu, aby podle shodné vůle stran nebyl výtěžek docílený za zboží po jeho zpracování pokládán ve smyslu § 183 tr. z. za statek svěřený. Netřeba se tu zabývati otázkou, jaký je osud zpracované věci s hlediska práva věcného podle §§ 415, 416 obč. zák. S hlediska trestněprávního stačí úvaha, že podle shodné vůle stran, ať výslovně projevené či mlčky předpokládané, přešel svěřený statek ze jmění prodávajícího do rukou kupujícího, že tento byl sice ke zpracování i zcizení věci ve zpracované formě oprávněn, že však výtěžek za zboží utržený má nastoupiti na místo svěřeného zboží, pokud výtěžek nepřesahuje jeho kupní cenu. Kupující zpracuje a prodá věc jen z vůle svěřitelovy a není proto příčinou, aby ona vázanost kupitele ohledně výtěžku, která vyvěrá z důvěry věnované svěřitelem kupiteli, pominula v případech, kde svěřená věc byla a mohla býti kupitelem prodána ve formě zpracované. Je bez významu, v čí vlastnictví je zpracovaná věc jako taková; nejdeť o zpronevěru této věci, nýbrž o zpronevěru výtěžku, který do uvedené již výše je statkem kupiteli svěřeným právě tak, jak tomu je podle ustálené judikatury při výtěžku za komisionářské zboží a jak tomu je podle toho, co předesláno, nepochybně též při výtěžku za věci, které byly prodány s výhradou vlastnictví za účelem dalšího zcizení a zcizeny pak bez předchozího zpracování. S hlediska trestněprávního přichází jen v úvahu, že výtěžek je do uvedené výše úplatou za svěřený statek, jenž pochází ze jmění svěřitelova, a že podle shodné vůle stran byl kupující povinen, aby též s oním výtěžkem, pokud nastupuje na místo svěřené věci, nakládal jen podle vůle a intencí svěřitele a by ani v tomto směru neporušil jeho důvěru. Hledíc k tomu a z důvodů vytčených již nahoře v příčině výtěžku je i zde bez významu, že věc ve formě zpracované - po případě nová věc - v době svěřením ještě tu nebyla. Vzhledem k předchozím vývodům nebylo třeba dovolávati se ještě dřívějších rozhodnutí, v nichž zrušovací soud opětovně vyslovil, že pro obor a dosah práva trestního je vůbec směrodatná nikoli civilněprávní, nýbrž pouze trestněprávní, tudíž skutečná stránka případu a že pojmy trestního zákona (v souzených případech najmě pojem svěřené věci) dlužno pojímati ve smyslu obecném (rozh. čís. 2322 sb. n. s., Zm I 52/24, Zm I 323/27).

Teprve po těchto všeobecných poznámkách lze nyní řešiti souzený případ. Tu neprovádí ovšem zmateční stížnost hmotně-právní důvod zmatečnosti čís. 9 a) podle zákona (§288 odst. 2, čís. 3 tr. ř.), totiž na skutkovém podkladě v rozsudku zjištěném, neboť stížnost vychází při doličování tohoto zmatku ze skutkového předpokladu, že obžalovanému byla rohovina, o niž jde, svěřena za účelem zpracování a prodeje vyrobených z ní knoflíků, kdežto napadený rozsudek naopak vyslovuje, že obžalovaný neprokázal, že odebíral rohovinu k výrobě knoflíků, čímž tedy rozsudek vylučuje, že rohovina byla obžalovanému, byť i s výhradou vlastnictví, svěřena ke zpracování a prodeji knoflíků z ní vyrobených.

Leč způsob, jakým nalézací soud dospěl k tomuto skutkovému zjištění, je stížen zmatkem neúplnosti podle čís. 5 stížnosti právem uplatňovaným. Rozsudek totiž pomíjí mlčky, že soukromý účastník sám seznal, že rohovina obžalovanému prodaná byla určena k výrobě knoflíků. Je sice možno, že tím měla býti označena jen povaha zboží, není však ani vyloučeno, že svědek chtěl tím naznačiti, že obžalovaný měl podle vůle soukromého účastníka přes výhradu vlastnictví býti oprávněn, již před zaplacením kupní ceny vyráběti z rohoviny knoflíky a prodávati je, zvláště, je-li obžalovaný podle rozsudku výrobcem knoflíků. Tím, že nalézací soud neuvažoval o této možnosti, nechal rozhodnou okolnost bez povšimnutí. Vždyť skutková podstata zpronevěry spočívá v tom, že pachatel nakládá se svěřenou věcí jinak, než mu bylo svěřitelem nařízeno, neb aspoň dovoleno, nebo k jinému účelu, než k jakému byla mu věc svěřena. Nemůže tedy býti řeč o zpronevěře, pokud se jednání stěžovatelovo pohybovalo ve směru svěřitelem chtěném neb aspoň schváleném (viz rozh. čís. 4254 sb. n. s.). Má tedy rozhodný význam, zda vůle soukromého účastníka nesla se k tomu, aby obžalovaný směl rohovinu zpracovati a vyrobené knoflíky prodati až po zaplacení zboží, čehož si musí ovšem obžalovaný též býti vědom, má-li skutková podstata zpronevěry býti naplněna i po subjektivní stránce, či zda soukromý účastník, hledě ke druhu a účelu zboží a k zaměstnání obžalovaného s tím počítal, pokud se týče aspoň mlčky s tím souhlasil, aby obžalovaný rohovinu i před jejím zaplacením zpracoval a výrobky prodal. Možnost takového právního poměru byla nahoře všeobecnými vývody dovedena.

Uvedenou otázkou musel se však nalézací soud zabývati tím spíše, protože předmětem jak dosavadní aspoň obžaloby, tak rozsudku samého je neoprávněná prý dispozice obžalovaného jen se zbožím, nikoliv i s případným výtěžkem za knoflíky docíleným, zvláště když rozsudek sám pokládá jen za možné a tedy nezjišťuje, že obžalovaný za rohovinu, prodanou ať ve zpracované nebo nezpracované formě, peníze vůbec obdržel. Netřeba se tedy zabývati otázkou, zda a za jakých podmínek mohl se obžalovaný ve smyslu zmíněných již všeobecných vývodů dopustiti zpronevěry co do výtěžku, o němž byla řeč; jdeť podle toho, co předesláno, podle obžaloby prozatím jen o zpronevěru uvedeného již zboží. Jak doveděno, záleží však řešení této otázky po objektivní stránce na tom, zda obžalovaný byl či nebyl podle vůle soukromého účastníka oprávněn, aby již před zaplacením kupní ceny rohovinu zpracoval a vyrobené z ní knoflíky prodal, a po subjektivní stránce, zda obžalovaný, nebyl-li k tomu oprávněn, byl si toho též vědom. Pro řešení těchto otázek bylo však nezbytně zapotřebí, aby nalézací soud neopomenul, nýbrž výslovně zhodnotil okolnost soukromým účastníkem potvrzenou, že rohovina obžalovanému jakožto výrobcí knoflíků s výhradou vlastnictví dodaná byla určena k výrobě knoflíků. Opomenutí uvedené okolnosti činí tedy rozsudek neúplným podle § 281, čís. 5 tr. ř. a takto zmatečným. Bylo proto důvodné zmateční stížnosti, jejímiž ostatními vývody netřeba se zabývati, za předpokladů § 5 zák. čís. 3/78 ř. z. vyhověti hned při poradě neveřejné a uznati, jak se stalo.